

Τοις Εντευξομένοις ή Ευρωπαϊκή Ένωση: οράματα και προσδοκίες

Του κ. Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγητού Παντείου Πανεπιστ. Κοιν. Πολιτ. Επιστ.,
Πανεπιστ. Αθηνών (Επισκ.),
Ex Ch.L., U.L. Bruxelles, Ex Int. I.I.A.P., Paris

Όταν πριν από εξήντα περίπου έτη, οι γεννήτορες¹ της σημερινής Ευρωπαϊκής Ένωσης έθεταν τα θεμέλιά της και μάλιστα υπό συνθήκες πέραν ενός ορίου τραγικές, είχαν κατά νου και την «επόμενη» ημέρα του όλου εγχειρήματος, δηλαδή την πολιτική ένωση του ευρωπαϊκού χώρου.

Παρέλκει η αναφορά εδώ όλων των μεγαλειωδών στιγμών, των παλινωδιών και των ατυχιών της πορείας του ευρωπαϊκού οράματος, μοναδικού ως προς την σύλληψη, την εκτέλεση και την λειτουργία του από την εποχή της συγκρότησης των πρώτων ανθρωπίνων κοινωνικών σχηματισμών.

Το ενδιαφέρον του παρόντος εστιάζεται σε δύο πρόσφατες «εκφάνσεις» του πράγματος: εκείνες της Συνθήκης της Λισσαβώνας και της Ένωσης για την Μεσόγειο.

Μετά την «απόρριψη» της Συνταγματικής Συνθήκης² κατά το έτος 2005 υπό δύο Χωρών Μελών της Ε.Ε., (ιδρυτριών μάλιστα του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος) της Γαλλίας και της Ολλανδίας, οι ελπίδες όλων για την εγκαθίδρυση ενός νέου «σχήματος» λειτουργίας της Ένωσης εναπετέθησαν στην Συνθήκη της Λισσαβώνας του έτους 2007.

Δυστυχώς όμως μία Χώρα, η Ιρλανδία, με πληθυσμό κάτω του 1% του συνολικού πληθυσμού των 27 Χωρών Μελών, (η οποία μάλιστα έχει αντλήσει από την Ε.Ε. τα μεγαλύτερα οφέλη από οίαδήποτε άλλη Χώρα Μέλος), οδηγεί σε μία νέα θεσμική κρίση το ευρωπαϊκό οικοδόμημα με την άρνησή της της 13ης Ιουνίου τρ. έτ. να δεχθεί την νέα Συνθήκη, όταν 21 μέχρι στιγμής Χώρες την έχουν επικυρώσει ήδη.

1. Βλ. Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, Ιωάν. ΒΛΑΣΣΗΣ, Βασίλ. ΔΕΛΗΘΕΟΥ: Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τόμ. Α'. Α' έκδ. Αθήναι, 1996, σελ. 36 επόμ.

2. Βλ. Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η Συνθήκη για την θέσπιση του Συντάγματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ρώμη, Αθήναι, Οκτώβριος 2004, σελ. 16.

Η άρνηση³ των Ιρλανδών, οι οποίοι επικαλούνται σχετική απόφαση του Ανωτάτου Ιρλανδικού Δικαστηρίου για την έγκριση μέσω δημοψηφίσματος Συνθήκης τροποποίησης προηγούμενες, θεωρείται ιδιαίτερος αντιδημοκρατική, ως προδιαγράφουσα το μέλλον 500.000.000 πολιτών της Ένωσης.

Και βεβαίως είναι δικαίωμα οίου δήποτε Λαού Μέλους να μην επιθυμεί μία ουσιαστική πολιτική ενοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου, αλλ' αυτή η επιλογή του δεν είναι δυνατόν να μην επιτρέπει σε άλλους να προχωρήσουν, εν ονόματι φόβων πολιτικού κόστους της Ηγεσίας του.

Σχετικώς υπενθυμίζεται εδώ, η και άλλοτε εκφρασθείσα άποψή μας, ότι πέραν της λογικής των εθνικών δημοψηφισμάτων, η δημοκρατική νομιμοποίηση των αποφάσεων της Ε.Ε., θέμα ιδιαιτέρως σύνθετο, είναι δυνατή και μέσω άλλων διαδικασιών, όπως π.χ. της εφαρμογής ρήτραις εποικοδομητικής αποχής, πανευρωπαϊκών δημοψηφισμάτων κ.ά.

Το όλο θέμα καλείται να αντιμετωπίσει τον προσεχή Οκτώβριο η Γαλλική Προεδρία, επιλέγονσα μεταξύ διαφόρων «σεναρίων», όπως εκείνα της Ευρώπης των πολλών ταχυτήτων,⁴ της πρόκλησης ενός νέου δημοψηφίσματος στην Ιρλανδία, της διαπραγμάτευσης μίας ειδικής σχέσης Ε.Ε.-Ιρλανδίας, της μερικής εφαρμογής των ρυθμίσεων της Λισσαβώνας, της συνολικής επαναδιαπραγμάτευσης της Συνθήκης, της παράτασης ισχύος της Συνθήκης της Νίκαιας κ.ά.

Πέραν, όμως των «κρίσεων» σημαντικών ή μη, η Ε.Ε. και βασικά Μέλη της «οραματίζονται» νέες δραστηριότητες και νέους ρόλους, ακόμη και υπ' αυτές τις μη επιθυμητές συνθήκες και καταστάσεις.

Έτσι, έπειτα από δεκαπενταετή (διαδικασία της Βαρκελώνης κ.ά.) ευρωμεσογειακή συνεργασία, «εγγενήθη» την 14 Ιουλίου τρ. έτ. στο Παρίσι, (με πρωτοβουλία του Προέδρου της Γαλλίας Ν. SARKOZY) η «Ένωση για την Μεσόγειο», παρουσία 43 Ηγετών διαφόρων Χωρών.

Βασικοί στόχοι της Ένωσης είναι η παγίωση της ειρήνης στην περιοχή, η επίλυση συγκρούσεων, η οικονομική συνεργασία, το περιβάλλον, οι πολιτιστικές ανταλλαγές κ.ά.

Η Γαλλική πρόταση έχει προκαλέσει ήδη σειρά αντιδράσεων (π.χ. την δυσαρέσκεια της Γερμανίας) και δεν έχει δώσει «πειστικές» απαντήσεις σε σειρά ζητημάτων, όπως περί της θεσμικής δομής της Ένωσης, της κατανομής εξουσιών και αρμοδιοτήτων σε Ευρωπαίους και Άραβες εταίρους, του χειρισμού προγραμμάτων κοινών δράσεων κ.ά.

Με δεδομένο, ότι επί μακρόν κατά τα τελευταία έτη η Μέση Ανατολή αποτελεί χώρο ιδιαιτέρως δραστηριότητας των Η.Π.Α. τίθεται το ερώτημα εάν η Ε.Ε. έχει την δυνατότητα εν μέσω των εσωτερικών τριβών, οι οποίες την κατατρύχουν, «να συγκροτεί» νέους σχηματισμούς μεγάλης εμβέλειας, όπως η νεοσύστατη Ένωση, εκτεινόμενη από το Πιβραλτάρ μέχρι την Αίγυπτο και την Τουρκία.

Άραγε οι κοινοί στόχοι σύγκλισης των στρατηγικών, πολιτικών και μέτρων των δύο οχθών της Μεσογείου, παρά τις ετερόκλητες συνθήκες υπό τις οποίες διατελούν οι Λαοί τους, θα επιτρέψουν, η κοιτίδα του πολιτισμού, η Μεσόγειος, να καταστεί θάλασσα ειρήνης και ευημερίας;

3. Βλ. και: Rich. DELEVAN: Why Ireland said no. THE GUARDIAN. London, 13/6/2008, p. 7.
4. Βλ. και: LE MONDE: Une chance pour l' Europe? Paris, 14/6/2008, p. 3.